

Kommentarer til den nasjonale rapporten: Arbeidsmiljøets betydning for eldre yrkesaktive i Norge

Nordisk konferanse, NIVA Education: Nordic Tour 2017
Fafo, 20. juni 2017
Roger Moen

Kommentarer til den norske rapporten:

Hovedsakelig to kommentarer til den norske rapporten

1) Samlet dokumentasjon av norsk forskning på feltet

- Omfattende oppsummering av forskning om seniorers tilknytning til arbeidslivet og årsaker til tidligpensjonering
- Mange tema er dekket; sysselsetting for eldre arbeidstakere, tidligpensjonering, uføretrygd, inkluderende arbeidsliv, pensjonsreform, aldersgrenser, informasjon/rådgivning, kompleksiteten i årsaksforholdene til tidligpensjonering
- Makro-, mikro- og meso-nivå
- Referanseliste: 18 sider

Hva er seniorpolitikk i arbeidslivet?

Seniorpolitikk i arbeidslivet er **samfunnets** og **virksomhetenes strategier** for å **forebygge** uønsket tidligpensjonering og for å gjøre det **mer attraktivt** for seniorer å fortsette lenger i arbeid

- bygger på en grunnholdning om at seniorer er en ressurs med verdifull kompetanse som arbeidslivet trenger, og at mennesker lærer og utvikler seg gjennom hele yrkeslivet
- er retningsgivende for forvaltning av menneskelige ressurser og utøvelse av ledelse i virksomheten
- er en naturlig del av en virksomhets personalpolitikk, det å utvikle en seniorpolitikk betyr at personalpolitikken inkluderer et seniorperspektiv

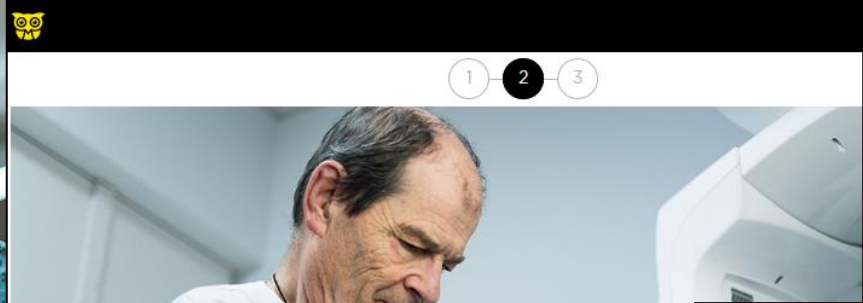
Seniorpolitisk veileder

I denne veiledningen vil du finne informasjon om hvordan en kan utvikle en god seniorpolitikk i en virksomhet, beskrevet i tre trinn.

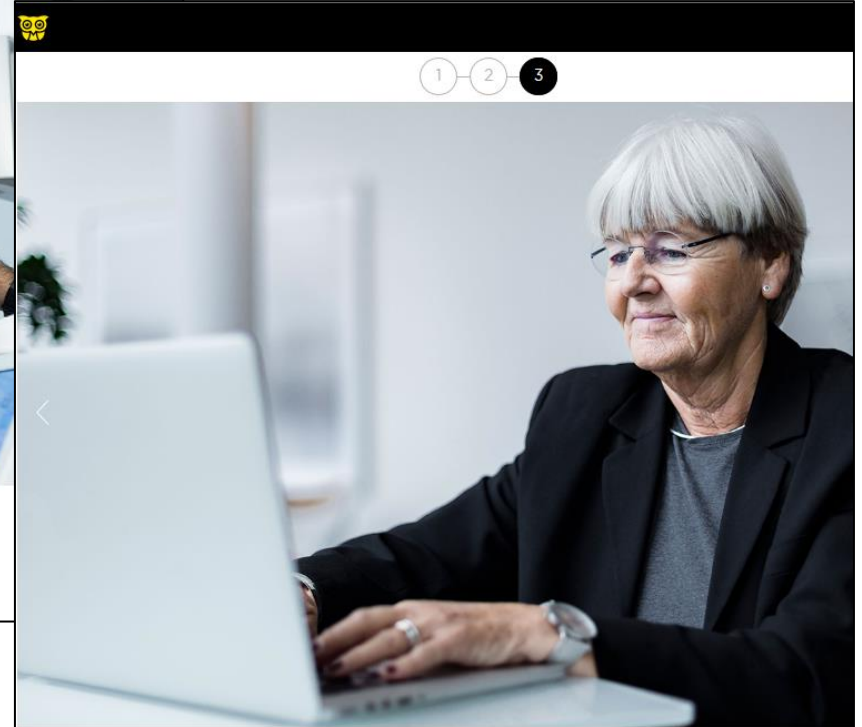

1. Kartlegging og analyse av dagens praksis

2. Utvikling

3. Implementering og evaluering

Et eksempel fra en virksomhet

- forankring, kartlegging og analyse

Aldersfremskriving 5 år fram i tid

<u>Alder</u>	<u>antall år 0</u>	<u>antall år 5</u>
under 20	2	
20 – 29	140	48
30 – 39	256	218
40 – 49	228	252
50 – 59	221	233
60 – 69	96	192

I år 5:

Andelen seniormedarbeidere (55+) øker med 35 %

I år 0:

1 av 3 i aldersgruppen 62 – 64 velger tidligpensjon, dvs. en betydelig lekkasje av erfaring og arbeidskraft. Hva med år 5 ?

Hvordan beholde flere seniorer litt lenger?

– hva kan vi bidra med slik at flere vil fortsette lenger i arbeid hos oss?

Trinn 1: Kartlegging og analyse

Kartlegging og analyse av nåsituasjonen :

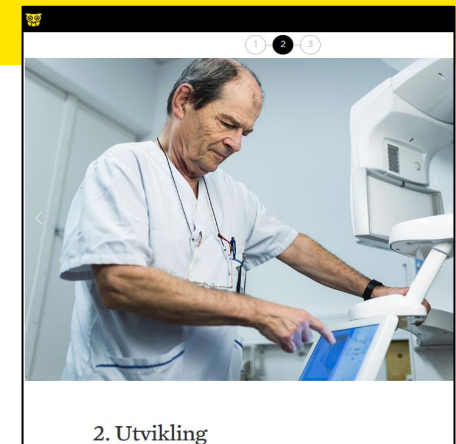
- Hvilke områder kan vurderes?
- Alders og kompetansesammensetning i virksomheten
- Dagens praksis:
  - Strategi- og virksomhetsplaner, rekruttering, pensjoneringsatferd, kompetanseplaner, lønnspolitikk, omstilling, utviklingsarbeid, økonomiske forhold mm.
- Medarbeidernes ønsker og behov

Trinn 2: Utvikling

- Utarbeid mål for hva dere ønsker å oppnå
- Vurder strategier, hvilke tiltak på virksomhetsnivå og for den enkelte medarbeider svarer til våre utfordringer? Hva kan bidra til måloppnåelse?
  - ✓ Kompetanse, kompetanseutvikling og livslang læring
  - ✓ Ledelse og lederopplæring
  - ✓ Organisering av arbeid
  - ✓ Rekruttering
  - ✓ Seniorperspektiv ved omstilling og nedbemanning
  - ✓ Kartlegge helsebelastende arbeidsoppgaver
  - ✓ Kultur, holdninger til arbeid og pensjon
  - ✓ Inkluderings- og antidiskrimineringsarbeid

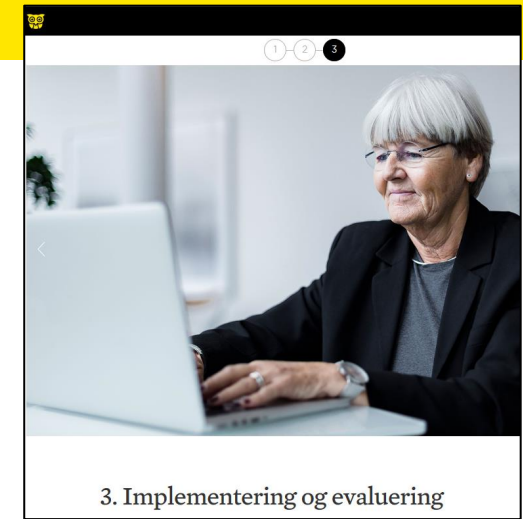
Trinn 3 – Implementering og evaluering

Implementering

- Lederansvaret
- Involvering av tillitsvalgte og medarbeidere
- Informasjon
- Dokumentasjon

Evaluering

- Hvordan blir personal-/seniorpolitikken praktisert?
- Hvordan blir de ulike strategier og tiltak gjennomført?
- Hvilke resultater er oppnådd?
- Blir det innhentet erfaringer fra de ansatte og fra lederne?
- Er det tiltak som mangler?

For å få til et vellykket utviklingsarbeid

- Utvikle tiltak basert på arbeidstakernes konkrete behov
  - Medvirkningsbasert utviklingsarbeid
  - Både individuelt tilpassede tiltak og fellestilltak
  - Synlige tiltak med tydelige kriterier og prosedyrer
- Seniorstrategien forankres i ledelse og linje
  - Bevissthet om virksomhetens reelle handlingsrom
  - Langsiktighet – påvirke holdninger og faktisk atferd

Kilde: Fafo-rapport 534/2006

Hva påvirker pensjoneringsatferden?

Arbeidsplassens
betydning

Hvordan er det
på jobben?

Individuelle
faktorer

Helse og
familieforhold,
preferanser for
«Det gode liv»

Pensjonsordninger

Stimulere til
avvikling eller
fortsatt arbeid?

Conclusions for research needs

2) Behov for flere kvalitative studier

«There are also needs for mixed methods-projects... Although advanced econometric or epidemiologic analyses based on register (panel) data are the best way to document causal evidence, they often fail to explain how and why.» (side 59)

«It is therefore important to prioritize qualitative and survey-based studies, in order to understand the complexity of the retirement decision and labour market participation of older workers.» (side 59)

- ❖ Overordnede strategier kan bli mer målrettede ved å gi beslutningstakere økt forståelse for ulike sammenhenger om hva som fremmer og hemmer yrkesdeltakelsen for eldre arbeidstakere
- ❖ Operativt IA-/HR-arbeid har behov for mer kunnskap om «HVORFOR» for å utvikle bedre strategier på den enkelte arbeidsplass

➤ JA – la oss få flere kvalitative studier! Og flere mixed-methods-projects!